

VI. MISCELLANEA

1. ŚP. ABDON KŁODZIŃSKI

Dnia 18 października 1937 r. zmarł niespodzianie w Krakowie wybitny pracownik na polu historii ustroju i prawa polskiego profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego dr Abdon Kłodziński. Urodzony w 1881 r. w Kętach w Małopolsce odbył studia gimnazjalne i uniwersyteckie w Krakowie. Na Uniwersytecie Jagiellońskim, na którym studiował od roku 1900 do 1907 ukończył dwa wydziały, nasamprzód prawny, a później filozoficzny, na którym w 1908 r. otrzymał tytuł doktora. Niebawem po uzyskaniu doktoratu, w 1909 roku został wysłany przez Akademię Umiejętności, jako członek ekspedycji rzymskiej do Rzymu, gdzie w Archiwum Tajnym Stolicy Apostolskiej razem z prof. Ptaśnikiem współpracował nad wykończeniem wydawnictwa źródłowego „Acta Camerae Apostolicae”, które to wydawnictwo okazało się w dwu tomach w r. 1913. Po powrocie z Rzymu objął w 1910 r. stanowisko adjunkta w Archiwum Krajowym aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie i pracował tam przez lat dziewięć. W 1919 r. przeniósł się do Poznania, gdzie wykładał na wydziale prawno-ekonomicznym historię ustroju Polski i prawa polskiego początkowo w charakterze zastępcy profesora, a od 1922 r. jako profesor nadzwyczajny. Od 1925 r. aż do śmierci był profesorem tego samego przedmiotu na wydziale prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego: w r. 1936/37 był Dziekanem tego Wydziału. W 1913 r. powołany został na członka korespondenta Centralnej Rady Archiwalnej w Wiedniu, w 1917 r. został współpracownikiem Komisji Historycznej Akademii Umiejętności, a w 1920 r. przy reorganizacji Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk został członkiem Komisji Historycznej tegoż towarzystwa.

Najważniejszą pracą naukową śp. prof. Kłodzińskiego jest napisane podczas pobytu w Poznaniu wielkie dzieło „O Archiwum Skarbcza Koronnego na Zamku Krakowskim” (Archiwum Komisji Historycznej Pol. Akad. Umiejętności, ser. 2, t. I, Kraków 1923, str. 124—577), w którym obszernie i dokładnie przedstawił losy tego najważniejszego polskiego archiwum od jego zarodków w postaci archiwum książęcego krakowsko-sandomierskiego z XIII wieku, aż do czasu rozbicia i rozproszenia tego archiwum w czasach po upadku dawnej Rzeczypospolitej. Praca ta jest jednym z najkрупniejszych dzieł w dziedzinie naszej archiwistyki, której zakres

znacznie przekracza. Badanie dziejów archiwum centralnej władzy państwowej zmuszało autora do zajęcia się sprawami wkraczającymi w dziedzinę dziejów ustroju państwowej dawnej Polski.

Z innych prac konstrukcyjnych należy tu wymienić: „Stosunki Polski i Litwy z Inflantami przed zatargiem z r. 1556/7” (Kwartalnik Historyczny 1908), „W sprawie przywilejów nieszawskich z roku 1454” (Studia historyczne ku czci prof. W. Zakrzewskiego, Kraków 1908), „Tęczyńscy, genealogia rodu oraz pogląd na jego rozwój, zamożność i znaczenie” (Kraków 1913), „Na drodze do powstania Trybunału Koronnego” (Księga Pamiątkowa ku czci Oswalda Balzera, Lwów 1925), oraz „O powstaniu statutu warckiego” (Czasopismo prawnicze XXX, Kraków 1935). Są to niewielkie rozmiarami rozprawy, ale każda z nich przynosi coś nowego i posuwa naprzód naszą znajomość przeszłości. Znamionuje je taka sama sumienność w zbieraniu materiałów i taka sama wnikliwość i bystrość w wywodach, jak dzieło o Archiwum Skarbca. Zmarły nie dał się nigdy pociągnąć tak powszechnemu dziś prądowi pomnażania dorobku naukowego bez istotnej dla nauki korzyści. Pisał tylko wówczas, gdy miał do powiedzenia coś istotnie ciekawego i cennego. Pisał właściwie mniej niż miał do powiedzenia. Gdy zajmujące Go zagadnienie, niedostatecznie przez naukę wyświetlone, wyjaśnił dla siebie samego, to wołał zwrócić się do innych interesujących go kwestyj, aniżeli przygotowywać do druku rzeczy przez siebie już zbadane i przemysłane. Być może, że część tego nieogłoszonego dorobku da się uratować dla nauki.

W recenzjach umieszczanych w Kwartalniku Historycznym, Przeglądzie Historycznym, Przeglądzie Powszechnym oraz Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym wykazywał tę samą sumienność i chęć dorzucenia czegoś samodzielnego do wywodów zawartych w omawianych pracach. Nawet listy prywatne, w których dziękował za nadesłane Mu prace były często o wiele cenniejszymi z punktu widzenia naukowego omówieniami wchodzących w grę prac naukowych, niż wiele szybko pisanych i wskutek tego powierzchniowych sprawozdań zapełniających nasze czasopisma naukowe.

Bardzo wybitne są zasługi śp. prof. Kłodzińskiego w zakresie wydawnictw źródłowych, gdzie skrupulatność i sumienność w pracy doszła do najwyższych w tej dziedzinie szczytów. Benedyktyńskiej pracy wymagało zestawienie „Tablic synoptycznych” do statutu wiślickiego, warckiego i konstytucyj łączyckich (Archiwum Komisji Prawniczej Pol. Ak. Um. t. II, Kraków 1921). Cennym uzupełnieniem wydawnictwa prof. Ulanowskiego: *Visitationes bonorum Archiepiscopatus necnon Capituli Gnesnensis* (Kraków 1920)

jest opracowany przez śp. prof. Kłodzińskiego opis rękopisów. Najważniejszą pozycją w pracy wydawniczej jest wzorowo wydana „Najstarsza księga Sądu Najwyższego Prawa Niemieckiego na Zamku Krakowskim” (Archiwum Komisji Prawniczej Pol. Ak. Um. t. X, Kraków 1936, str. LI + 857). Doskonałe indeksy obejmujące Prawie taką samą liczbę stron co tekst, a zwłaszcza znakomity indeks rzeczowy, umożliwiający przy stosunkowo małym wysiłku wszechstronne wyzyskanie źródła w najrozmaitszych kierunkach, stawia tę publikację w rzędzie najlepszych wydawnictw polskich.

Wielki indywidualista, widzący w pracy naukowej służbę sprawie publicznej z wykluczeniem dziś tak pospolitych momentów osobistych, nie zawsze mógł pogodzić się z szarą rzeczywistością codziennego życia naukowego. Zamiast kompromisu wołał wybrać zamknięcie się w sobie i osamotnienie. Toteż nie przez wszystkich był dobrze rozumiany. Pod powłoką ironii, którą odgradzał się od świata, biło czyste, szczere i wrażliwe serce. Cześć Jego pamięci.

Jan Rutkowski (Poznań)

2. ŚP. DR WŁADYSŁAW SOBOLEWSKI

Można pisać wspomnienie pośmiertne układając je z rejestru dat i faktów. Ale wówczas brak w tym wszystkim sylwetki żywego człowieka. Tym trudniej byłoby pisać takie wspomnienie temu, kto od szeregu lat był ze Zmarłym w ciągłym kontakcie i nieustannej współpracy. Dlatego sędzę, że lepiej sięgnąć do wspomnień osobistych zaznaczając przy tym, że przyjmuje się pełną osobistą odpowiedzialność za wierne oddanie faktów.

Śp. Sobolewski zmarł nagle w dniu 4 października mając lat 48. Patrzałem na Jego życie i pracę od lat prawie dziesięciu, gdy zgłosił się do mnie z chęcią napisania pracy doktorskiej. Wątpiłem zrasu, czy nie zabraknie mu czasu i wytrwałej woli, bo pracował równocześnie w lozańskim Instytucie techniki śledczej, a wiedziałem, że tamtejsze studium nie jest łatwe i wymaga nieprzerwanego wysiłku. Ale już po kilku miesiącach nabrałem przekonania, że człowiek o takim rozmachu pracy i żelaznej woli nie zatrzyma się w pół drogi. Po trzech latach byłem Jego promotorem przy akcie doktorskim. Śp. Sobolewski powrócił do kraju i objął ważną placówkę w laboratorium Centrali Służby Śledczej w Warszawie (zrazu jako współpracownik, potem po przejściu Podinspektora Piątkiewicza, inicjatora i pierwszego kierownika laboratorium, na inne stanowisko, jako kierownik). Badania w laboratorium, gdzie zbiegały się niejednokrotnie nici najcięższych spraw w Polsce, byłyby niewątpliwie pochłonięty bez reszty innego nawet bardzo gorliwego praco-

wnika. Ale śp. Sobolewski pracuje na dwa fronty. Jego dorobek naukowy pomnaża się nieustannie. „Doktryna dowodu formalnego w procesie karnym”, „Uszkodzenia szyb przez postrzały”, „Fotografia sądowa”, „Identyfikacja łusek i pocisków z krótkiej broni palnej do celów sądowych”, „Przyczynę do techniki odlewu śladów stóp”, identyfikacja tzw. raka tj. narzędzia włamania (w „Archiv für Kriminologie”), o fałszowaniu znaczków pocztowych (tamże), o badaniach spektralnych (w „Bibliothèque de la Revue Internationale de Criminalistique”), ostatnio „Laboratoria i Instytuty kryminalistyczne”, nadto recenzje i sprawozdania w literaturze polskiej i zagranicznej — oto plon Jego pracy poza pracą doktorską. A jest to dziedzina wiedzy, gdzie niczego nie można zaimprovizować ani tworzyć rzekomych wartości łatwością słowa czy snuciem hipotez. Wszystko trzeba samemu przepracować.

Ponadto zaczęła się praca pedagogiczna w ośrodkach uniwersyteckich. Przed kilku laty uzyskałem zgodę Ministerstwa Oświecenia na stworzenie lektoratu kryminalistyki (techniki śledczej) w Uniwersytecie Poznańskim. Uzyskałem również zgodę Głównej Komendy Policji Państwowej na powierzenie tych wykładów śp. Sobolewskiemu. Przyjeżdżał do Poznania i wykladał w dni poświęcone, aby jak najmniej przerywać pracę w laboratorium. Ale wykłady chybiałyby celu bez plansz, fotografii, odlewów i specjalnych corpora delicti. Aby ten materiał był pod ręką, zabiegał śp. Sobolewski niestrudzenie nie szczędząc własnej pracy. Obecnie ma Uniwersytet Poznański wszystkie potrzebne obiekty demonstracyjne. W ubiegłym roku zaproponowano Zmarłemu pracę pedagogiczną w innym ośrodku uniwersyteckim, Profesor W. Makowski powierzył Mu prowadzenie seminarium kryminalistycznego w Uniwersytecie Warszawskim. Wykłady i ćwiczenia odbywały się w lokalu Centrali Służby Śledczej. Z „Ruchem Prawniczym” był Zmarły złączony stałą współpracą jako referent publikacyj z zakresu techniki śledczej. Jeszcze ostatnio opracowywał recenzję szóstego tomu „Criminalistique” Locarda, której nie zdołał dokończyć.

Miał odznaczenia polskie i zagraniczne.

W ustrojach politycznych, które się obecnie tworzą, pomija się zupełnie indywidualność jednostek. A jednak tej doktrynie przeczy codzienne życie, bo skuteczność współpracy, jej zasięg, stopień nasilenia, jej harmonia albo zgrzyty tajone czy jawne zależą od cech indywidualnych współpracowników. Zmarły wnosił do współpracy nie tylko zespół jak najlepszych warunków specjalnych, lecz również pogodne usposobienie i życzliwość dla ludzi. Jako obeznany z literaturą przyrodniczą uważał złośliwość ludzką za objaw psychopatyczny i odpowiednio ją traktował.

Można było usłyszeć zdanie, że śp. Sobolewski powiększał swoje dochody uposażeniem za lektorat. Trudno o większe głupstwo. Wysokie stanowisko w Policji Państwowej (stopień równy pułkownikowi) zabezpieczało Mu egzystencję, a kwota wypłacana przez Kwesturę Uniwersytetu nie mogła nawet pokryć wielokrotnych kosztów podróży i pobytu zamiejscowego prelegenta. A własnoręcznie przez Zmarłego wykonane fotografie i odlewy, ofiarowane Uniwersytetowi? W wzajemnym stosunku z pewnością nie Zmarły po-
--stał dłużnikiem.

Odszedł od pracy, gdy po ciężkich wysiłkach dochodził do celu. Miał możliwość pracy pedagogicznej w dwu ośrodkach uniwersyteckich, miał poczucie, że wykładami, na których obok młodzieży akademickiej jawili się prawnicy już pracujący zawodowo, kruszy ignorancję tak jeszcze częstą i tak szkodliwą w zakresie techniki śledczej. Można było spodziewać się, że będzie pracował jeszcze dziesiątki lat. Można było przypuszczać bez przesady, iż będzie miał w Polsce taką rolę jak na terenie zagranicznym Gross, Türkel, Locard i Streicher. Miał do tego warunki niestrudzoną pracę zdobyte. Stworzenie dlań stałej placówki naukowej w ośrodku uniwersyteckim należało uważać jedynie za kwestię czasu. Lecz niestety odszedł od pracy nie skończonej.

Prof. dr Józef Jan Bossowski (Poznań)

3. KONFERENCJA STUDIÓW MIĘDZYNARODOWYCH

W dniach od 28 czerwca do 4 lipca odbyła się w Paryżu dziesiąta już z rzędu konferencja poświęcona naukowemu badaniu zagadnień międzynarodowych. Konferencje te organizowane są co dwa lata pod nazwą: *Conferences des Hautes Etudes Internationales* przez Międzynarodowy Instytut Współpracy Umysłowej, który stanowi jedną z organizacji Ligi Narodów, acz siedzibę stałą posiada w Paryżu.

Przedmiotem obrad tym razem była sprawa z wielu powodów drażliwa, ale mimo to forsowana przez pewne koła, które się do niej zapaliły; ciekawa, ani słowa, a dla uczonego, który się naukowemu badaniu stosunków międzynarodowych poświęca, może być nawet pasjonującą; ale zarazem niebezpieczną, gdyż aktualność narzmiła zatargami wdziera się co chwila w dziedzinę, która nauce powinna być zastrzeżona, i grozi bardzo a bardzo subiektywnym zabarwieniem naukowego ujmowania przedmiotu.

Ten przedmiot, dla którego we francuskim języku zachowano nazwę charakteryzującą pochodzenie, to „*peaceful change*”, pokojowe sposoby zmian międzynarodowego stanu posiadania. Dotych-

czas takie zmiany, jak odebranie państwu części jego terytorium, dokonywane były siłą oręża; normy prawa międzynarodowego chronią prawny stan posiadania. Jeżeli następowały zmiany na podstawie zgodnej woli stron (np. ustąpienie Alaski przez Rosję Stanom Zjednoczonym, cesje kolonialne), to były to rzeczy o znaczeniu nie zasadniczym i mieściły się w ramach dotychczasowego prawa narodów. To prawo nie uznaje pozbawienia państwa jego praw, w szczególności praw terytorialnych, wbrew jego woli; tylko zwyciężone państwo godzi się wyrzec praw, które uważa za żywotne dla siebie, przede wszystkim zwierzchnictwa nad częścią swego terytorium (*et si coactus voluit...*); jeżeli czasami widywano wypadki, w których państwa ustępowały przed naciskiem politycznym, przed groźbą wojny, to nie może nigdy być uważane jako zabieg zgodny z zasadami i normami prawa międzynarodowego. Teraz postawiono sobie pytanie, czy nie można zorganizować takich prawnych sposobów nacisku, takich procedur prawa międzynarodowego, które by pozwalały dokonywać zmian w istniejącym prawnie stanie posiadania wbrew woli państw uprawnionych, na mocy jedynie decyzji jakiegoś organu międzynarodowego.

Ten *peaceful change* wywołał dużą literaturę, przede wszystkim w języku angielskim; w niektórych krajach temat wywołał duże poruszenie, nieprzychylne nawet dla samej Konferencji Studiów Międzynarodowych. Toteż w zrozumieniu grożących jej niebezpieczeństw ograniczono temat do badania trzech tylko postaci zagadnienia: postanowiono przestudiować zagadnienia kolonii, rozdziału surowców oraz przeludnienia i ruchów ludności. Z wielu krajów przygotowano w tych przedmiotach referaty, niektóre w postaci poważnych studiów, wydanych nawet jako książki. Wreszcie prawnicy mieli opracować zagadnienie procedury zmian pokojowych.

Konferencja była obesłana bardzo licznie. Podzieliła się od razu na trzy komisje stosownie do trzech zagadnień, które miały służyć za podstawę do wniosków proceduralnych. Okazało się, że ani w sprawie kolonii, ani surowców, ani migracji ludności nie uznano konieczności stworzenia jakichś „prawnych” sposobów narzucania państwom zmian w istniejącym układzie stosunków. Stwierdzono, że zmiany, o których warto i realnie można mówić, dadzą się przeprowadzić przyjętymi w dyplomacji i zgodnymi z prawem narodów sposobami. Na plenum zagadnienie wynalezienia nowych „procedur” zmian pokojowych pozostało właściwie bezprzedmiotowym. Zarówno przeciw możliwości zużytkowania dla tego celu art. 19 paktu, jak sądów międzynarodowych, jak wreszcie samej Ligi Narodów, która by musiała otrzymać w tym celu nowe

jakieś kompetencje, padły na Konferencji słowa bardzo stanowcze, także z polskiej strony.

Na ogół należy stwierdzić, że Konferencja poruszyła temat interesujący, wywołała bardzo cenną wymianę zdań i dała wartościowy materiał informacyjny, ale wnioski praktyczne nie mogły być inne jak te, do których doszła, tj. negatywne. Ale i to stwierdzenie jest pożyteczne.

Delegacja polska, dzięki zapobiegliwości jej przewodniczącego i jednocześnie prezesa polskiego Komitetu, prof. L. Ehrlicha ze Lwowa, przedstawiała się bardzo pokaźnie. Składali ją członkowie Komitetu polskiego i zaproszeni na tę Konferencję specjaliści, więc Profesorowie L. Ehrlich, A. Deryng, W. Komarnicki, B. Winiarski, min. Bertoni; prof. H. Gliwic (surowce), prof. J. Smoleński (kolonie), prof. S. Zaleski (demografia); dr St. Hubert ze Lwowa jako sekretarz. Praca delegacji była bardzo harmonijna, celowa i owocna; jej członkowie zabierali głos na wszystkich komisjach i w plenum przedstawiając polskie stanowisko uzgodnione zawczasu bez trudności; stanowisko znalazło także aprobatę kierownictwa naszej polityki zagranicznej.

Na Konferencjach Wyższych Studiów Międzynarodowych nie zapadają żadne uchwały, ich doniosłość polega na poruszaniu i opracowywaniu pewnych tematów, na rzucaniu myśli, na urabianiu opinii naprzód kół naukowych, potem kół rządzących i szerszych kół społecznych. Dlatego zasługują one na baczną uwagę i dobrze jest, że obecnie Polska troskliwie tych spraw pilnuje.

Jako przedmiot przyszłej Konferencji, która ma się odbyć za dwa lata, obrano zagadnienie z zakresu międzynarodowej polityki ekonomicznej: polityka wzajemności, regionalizmu i samostarczalności w dzisiejszym świecie; ich stosunek do zagadnienia bezpieczeństwa narodowego; ich wpływ na gospodarcze, finansowe i polityczne stosunki między państwami.

Temat rozległy i wysoce aktualny. Dwa lata, które nas dzielą od XI Konferencji Studiów Międzynarodowych, to nie za wiele na gruntowne przygotowanie naukowe zagadnień tym tematem objętych.

B. W.

4 I. MIĘDZYNARODOWY

KONGRES NAUK EKONOMICZNYCH W PARYŻU

W ciągu czterech dni od 15 do 18 lipca 1937 r. odbył się w Paryżu pierwszy Międzynarodowy Kongres Nauk Ekonomicznych, zwołany z inicjatywy Kongresu ekonomistów języka francuskiego. Na czele Komitetu organizacyjnego stał prof. Truchy, jako przewodniczący i prof. Lescure, jako sekretarz generalny. W kon-

gresie wzięło udział stukilkudziesięciu ekonomistów 25 różnych krajów Europy, Ameryki i Azji (Japonia, Turcja). Z Polski przybyli prof. Adam Heydel z Krakowa i prof. Stefan Zaleski z Poznania. Obaj byli wybrani do prezydium: ogólnego względnie sekcji II: *Economie Sociale* i brali czynny udział w pracach kongresu. Wśród uczestników kongresu przeważali profesorowie wyższych uczelni, choć byli także stosunkowo liczni przedstawiciele: Międzynarodowego Biura Pracy w Genewie, instytutów i stowarzyszeń ekonomicznych lub statystycznych, wielkich banków, redaktorowie czasopism gospodarczych itd.

Posiedzenia zjazdowe odbywały się w salach Wydziału Prawnego Uniwersytetu Paryskiego. Były tylko dwa zebrania plenarne o charakterze wyłącznie administracyjnym, z których pierwsze bardzo krótkie, jedynie dla powitania przez gospodarzy uczestników kongresu i wyboru prezydium, drugie — pod przewodnictwem byłego ministra belgijskiego prof. Mahaim — na zamknięcie kongresu oraz przedyskutowanie i przyjęcie wniosków. Właściwe prace kongresu toczyły się w poszczególnych sekcjach, których było przewidzianych pięć: I. *Ekonomii politycznej*, z tematem obrad — waluta złota i jej przyszłość; II. *Ekonomii społecznej* (zgodnie z podziałem na ekonomię polityczną i społeczną, przyjętym w nauce francuskiej), z tematem obrad — bezrobocie, jego przyczyny i środki zaradcze; III. *Historii gospodarczej*, z tematem — antecedeny historyczne gospodarstwa kierowanego; IV. *Skarbowości*, z tematem — fundusze specjalne w finansach publicznych a zwłaszcza programy robót publicznych; wreszcie V. *Gospodarki kolonialnej*, z tematem obrad — współpraca tubylców i europejczyków w wykorzystaniu krajów kolonialnych.

Tematy obrad — jak widać z powyższego — wybrane były doskonale, o dużym znaczeniu teoretycznym i praktycznym. Zwłaszcza pierwsze dwa: o walucie złotej i o bezrobociu okazały się szczególnie atrakcyjne, przyciągając do pierwszej i drugiej sekcji największą ilość uczestników. Dość znaczne ożywienie wykazywała także sekcja czwarta, poświęcona zagadnieniom skarbowym, związanym zresztą również głównie z kwestią bezrobocia, mianowicie praktycznego jego zwalczania przez roboty publiczne. Natomiast sekcje kolonialna i historii gospodarczej świeciły pustkami. Zdaje się pierwsza nie miała nawet wcale posiedzenia. Wywołane to było oczywiście zbyt silną konkurencją najbardziej kuszących tematów. „Blaski” złota i „nędza” bezrobocia przyciągnęły za wielu uczestników, postawionych wobec konieczności wyboru jednej sekcji. Taka organizacja kongresu — oparta całkowicie na podziale na osobne sekcje, na wyborze jednego tematu obrad dla każdej sekcji

oraz równoczesnym odbywaniu ich posiedzeń — uniemożliwiała śledzenie całości prac kongresowych, z którymi będzie się można dopiero zapoznać z drukowanych referatów i ogólnego sprawozdania. Z drugiej jednak strony, organizacja na powyższych zasadach oparta dała możność pewnego pogłębienia dyskusji wśród uczonych zajmujących się specjalnie danym zagadnieniem oraz pozwoliła na wyznaczenie stosunkowo krótkiego czasu na obrady kongresu.

Warto tu zaznaczyć, że w 8 referatach zgłoszonych na I temat, a zwłaszcza w referacie generalnym prof. Lescure'a, wyrażono jednomyślnie opinię o olbrzymich korzyściach waluty złotej takiej jaka istniała przed wojną światową. Uważano też na ogół za bardzo pożądaną — co szczególnie podkreślał referent generalny — powrót do waluty złotej. Różnice powstawały głównie wtedy, gdy chodziło o to kiedy i w jakich warunkach powrót ten byłby możliwy i trwały.

W sekcji II jeden z uczonych niemieckich starał się dowieść, że tylko ustroje totalne są zdolne zwalczyć bezrobocie, które stanowi jakby chorobę strukturalną ustroju kapitalistyczno-liberalnego. W dyskusji wskazano jednak na to, iż powstaje tutaj kwestia bardzo istotna na jakim poziomie płac i w ogóle poziomie życia ludności zostaje przezwyciężone bezrobocie w ustrojach totalnych oraz czy to zwycięstwo jest trwałe. Zresztą w wielu państwach liberalnych lub pół-liberalnych Europy zachodniej i krajach skandynawskich zostało bezrobocie w ostatnich paru latach bardzo znacznie zmniejszone przy równoczesnym utrzymaniu a nawet poważnejwyżce płac realnych. Referentem generalnym sekcji II był Max Lazard, wiceprezes Międzynarodowego Stowarzyszenia dla Postępu społecznego.

Na zebraniu plenarnym końcowym zostały zgłoszone i przyjęte dwa wnioski o dużym ogólnym znaczeniu. Profesor amerykański Lewis Lorwin, doradca ekonomiczny Międzynarodowego Biura Pracy, postawił wniosek utworzenia Międzynarodowego Instytutu Ekonomicznego. Po krótkiej dyskusji, w której poruszono kwestię czy ma być to stowarzyszenie otwarte dla wszystkich czy raczej instytut, stawiający pewne wymagania przy przyjmowaniu na członków — przy czym wyraźnie przeważało to ostatnie zdanie — wybrano komisję, złożoną przeważnie z uczonych francuskich i szwajcarskich, dla opracowania statutu projektowanej organizacji. Projekt statutu ma być przedłożony na następnym międzynarodowym kongresie ekonomicznym.

Z drugim wnioskiem: opracowania Międzynarodowego Słownika ekonomicznego, któryby przyczynił się do większej jednolitości pojęć i terminologii ekonomiki, wystąpił b. minister rumuński

M. Manoïlesco, profesor politechniki w Bukareszcie. Po uchwaleniu wniosku wybrano komitet redakcyjny złożony z kilkunastu osób z 13 różnych krajów. Z Polski wybrano prof. Zaleskiego. Na zebraniu Komitetu, odbytym pod przewodnictwem prof. Truchy, następnego dnia po zamknięciu kongresu, ustalono szereg wytycznych dla prac nad słownikiem. Stała siedziba Komitetu będzie się znajdować przy sekcji ekonomicznej Instytutu Prawa Porównawczego Wydziału Prawnego Uniwersytetu Paryskiego. Funkcji sekretarza generalnego Komitetu Redakcyjnego Słownika podjął się inicjator prof. Manoïlesco.

Różne przyjęcia — m. i. przez władze Paryża w Hôtel de Ville — i bankiet wydany przez Komitet organizacyjny uprzyjemniały pobyt w Paryżu uczestnikom kongresu i ułatwiały nawiązanie osobistego kontaktu między przybyłymi z różnych stron świata ekonomistami.

Należy się prawdziwa i gorąca wdzięczność uczonym francuskim za doskonałą inicjatywę zwołania oraz wzorową organizację I Międzynarodowego Kongresu Ekonomicznego. Odbycie następnego kongresu projektowane jest za dwa lata. S.Z.

5. VIII KONGRES MIĘDZYNARODOWEGO ZWIĄZKU ADWOKATÓW W PARYŻU

W dniu 15—19 września br. odbył się w Paryżu VIII Kongres Międzynarodowego Związku Adwokatów. Do Związku należy 25 państw, z których 20 było reprezentowane przez 80 delegatów na Kongresie.

W skład delegacji polskiej wchodził: dr St. Rowiński (Kraków), St. Janczewski, J. Podkomorski, B. Suligowski, T. Kraushar (Warszawa) oraz J. Kuczyński (Katowice). Na inauguracyjnym posiedzeniu Kongresu w d. 15 września przewodniczył francuski minister sprawiedliwości p. V. Auriol. Referatów wygłoszono na zjeździe 8. Specjalnie zawodu adwokackiego dotyczyły 1. „Rola adwokatury w przywróceniu harmonii narodowej i międzynarodowej umysłów” oraz 2. „Wspólna rola adwokatów wszystkich krajów bez względu na szczególnie ustrój każdego państwa”.

Dzięki licznemu i aktywnemu udziałowi przedstawicieli rządu, magistratury i palestry francuskiej Kongres miał przebieg niezwykle uroczysty. Uczestnicy Kongresu byli gościnnie podejmowani kolejno przez Ministra Przemysłu i Handlu, Generalnego Komisarza Wystawy Międzynarodowej, przez władze municypalne Paryża, przez władze uniwersyteckie oraz przez Quai d'Orsay na wspianym bankiecie, któremu przewodniczył minister Violette. Wspaniałe

przemówienie w imieniu uczestników Kongresu wygłosił na bankiecie adw. H. Jaspar z Brukseli. Na wydanym przez Prezydium Międzynarodowego Zw. Adw. i Paryską Radę Adwokacką śniadaniu — w imieniu uczestników-cudzoziemców wygłosił przemówienie adw. St. Janczewski, składając hołd geniuszowi Narodu Francuskiego, który dał ludzkości dwa cenne dary — wolność i pokój. Frenetyczne oklaski towarzyszyły temu przemówieniu i dały pobudkę do spontanicznej manifestacji na cześć Francji.

Przyjęcie uczestników Kongresu przez Prezydenta Republiki Francuskiej w jego letniej rezydencji zamku Rambouillet było ostatnim z kolei. Prezesem Międzynarodowego Zw. Adwokatów został jednomyślnie wybrany przez Kongres adw. St. Rowiński z Krakowa. Wielki to sukces Polski na terenie międzynarodowym.

6. SESJA MIĘDZYNARODOWEGO INSTYTUTU PRAWA PUBLICZNEGO

Utworzony w r. 1927 Międzynarodowy Instytut Prawa Publicznego w Paryżu jest organizacją naukową. Zadaniem jego jest praca naukowa w dziedzinie prawa publicznego i nauk politycznych, wypracowanie metod badawczych, stwierdzanie zasad ogólnych, porównywanie i ocena doktryn narodowych.

W październiku 1937 w auli paryskiego Wydziału Prawa odbyła się sesja Instytutu pod przewodnictwem posła Grecji i członka Instytutu Francuskiego N. Politisa i z udziałem członków Instytutu — uczonych z wielu krajów. Zgromadzenie dokonało wyboru zarządu na r. 1937/38, do którego weszli H. Berthelemy, F. Fleischer, J. W. Garner, G. Jèze, H. Kelsen, A. Lawrence i N. Politis, B. Mirkine-Guetzévitch jako sekretarz generalny, L. Rolland jako skarbnik. Jako nowi członkowie Instytutu zostali powołani b. prezydent Republiki hiszpańskiej N. Alcala Zamora, radca Stanu Corneille, prof. paryskiego Wydziału Prawa Sibert, Giraud z Genewy, prof. Wydziału Prawa w Zurychu Giacometti, rektor Uniwersytetu Poznańskiego prof. dr A. Peretiatkowicz, rektor Uniwersytetu Genewskiego W. Rappard, sędzia belgijskiego Sądu Najwyższego i prof. Wydziału Prawa w Brukseli Rolin, dziekan Wydziału Prawa w Istanbul Siddik S. Onar i b. dziekan Wydziału Prawa w Atenach Svolos.

N. Politis przedstawił zgromadzeniu dziewiąty tom *Annuaire de l'Institut International de droit public*, zredagowany przez B. Mirkine-Guetzévitcha przy współpracy wielu uczonych europejskich i amerykańskich. Ten ważny rocznik ogłasza ustawy z dziedziny prawa publicznego i teksty konstytucyjne z całego świata. Z kolei

N. Politis omówił siódmy tom *Annuaire Interparlementaire*, redagowanego przez sekretarza generalnego Unii Międzyparlamentarnej L. Boissier i B. Mirkine-Guetzévitcha przy współpracy Laferrière'a i A. Pierre'a. Ta doniosła coroczna encyklopedia życia politycznego i konstytucyjnego narodów, w której dział polski prowadzi rektor A. Peretiatkowicz, ukazuje się pod patronatem Unii Międzyparlamentarnej i Międzynarodowego Instytutu Prawa Publicznego. W końcu wybrano nowych członków zwyczajnych Instytutu, którymi z pośród członków-korespondentów zostali Borgeaud, Duez, Laferrière, Negulesco i Weyr.

Drugie posiedzenie sesji pod przewodnictwem G. Jèze'a poświęcono kwestii dekretów i pełnomocnictw rządowych. Po wyczerpującym i gorąco przyjętym referacie G. Jèze'a, który wskazał na trudności i niebezpieczeństwa praktyki pełnomocnictw, w dyskusji zabierali głos członkowie Instytutu Duez, Giraud, Mirkine-Guetzévitch, Rolland. B. prezydent Republiki hiszpańskiej N. Alcala Zamora zobrazował szeroko ewolucję tego zagadnienia w historii konstytucyjnej swego kraju. Dziekan paryskiego Wydziału Prawa Allix kładł nacisk na rozwój ustaw ramowych.

Trzecie posiedzenie rozpoczęło się ogłoszonym już w Roczniku Instytutu za r. 1936 referatem B. Mirkine-Guetzévitcha o systemie parlamentarnym. Referent przedstawił wyniki swych badań nad techniką prawniczą i polityczną powojennego parlamentaryzmu, w szczególności zaś nad rolą władzy rządowej. W dyskusji G. Jèze wygłosił mowę o kryzysie demokracji, którą zakończył przewidywaniem triumfu politycznego ustroju wolnościowego we wszystkich krajach pomimo współczesnego cofnięcia się wolności. W dyskusji nadto wzięli udział dziekan Wydziału Prawa w Lille Duez, prof. Wydziału Prawa w Brukseli H. Rolin i N. Alcala Zamora. B. prezydent Republiki hiszpańskiej podkreślił zalety demokracji — pod warunkiem jednak, że demokraci sami nie będą ułatwiać pracy swych przeciwników przez nieład i demagogię. Następnie prof. paryskiego Wydziału Prawa G. Scelle odczytał swój dużego znaczenia referat o prawnej organizacji stosunków międzynarodowych. Mówca zanalizował całokształt wypadków międzynarodowych ostatnich lat z punktu widzenia prawa międzynarodowego. Referat ten, szczególnie cenny i żywo oklaskiwany, będzie z uwagi na swą ważkość dyskutowany na najbliższej sesji.

Zgromadzenie Instytutu postanowiło umieścić na porządku dziennym najbliższej sesji następujące kwestie: 1. komisje parlamentarne, 2. prawa wolnościowe, a w szczególności wolność gospodarcza, 3. podatek współczesny. Zgromadzenie poleciło zarządowi wyznaczyć sprawozdawców i ustalić termin następnej sesji. Zamy-

kając obecną, G. Jèze podziękował zagranicznym uczonym za przytoczenie na zebranie Instytutu i podkreślił wysokie znaczenie naukowej dyskusji zjazdowych.

Na posiedzenia Instytutu bardzo licznie uczęszczał świat naukowy i dyplomatyczny oraz liczni przedstawiciele prasy. Sesja wykazała, że Międzynarodowy Instytut Prawa Publicznego dzięki swemu składowi, swej metodzie pracy i przez swe publikacje stał się rzeczywiście międzynarodowym ośrodkiem naukowego doskonalenia współczesnego prawa publicznego.

7. PIŚMIENICTWO PRAWNICZE SŁOWIAŃSKIE

(Polonica)

„*Pravny Obzor*” (Praga) w numerze 9—14 daje przegląd treści „Przeglądu Notarialnego” r. XVI zes. 3—10; „Przeglądu Prawa i Administracji” r. LXII nr 1; „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” r. XVII zes. 2—3; „Głosu Sądownictwa” r. IX zes. 4; „Czasopisma Sędziowskiego” r. X zes. 2; „Przeglądu Prawa Handlowego” r. XII zes. 4—6; „Wileńskiego Przeglądu Prawniczego” r. VIII zes. 4—5; „*Slovenski Pravnik*” (Lubiana) w zes. 7—8 zamieszcza recenzję sprawozdawczą książki K. Koranyiego pt. „Ze studiów nad międzynarodowymi traktatami w średniowieczu” pióra prof. M. Dolenca; „*Soudcovske Listy*” (Praga) w nrze 6—7 dają przegląd treści „Głosu Sądownictwa” r. IX zes. 5—6 i „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” r. XVII zes. 2; „*Vefejna Správa*” (Praga) w zes. 4 zamieszcza sprawozdanie z VI Kongresu Międzynarodowego Nauk Administracyjnych w Warszawie 2 lipca 1936 r. „*Národnostni Obzor*” (Praga) w zes. 4 w stałej swej rubryce kroniki kulturalnej daje wzmiankę o nowym prawie dotyczącym statutów wyższych szkół prywatnych w Polsce. Następnie w swej stałej rubryce kroniki politycznej omawia długo i wyczerpująco, jak zwykle, położenie mniejszości narodowych w Polsce. W związku z tym wspomina o deklaracji płk-Koca oraz „komentarzu” do niej płk. Miedzińskiego. Omawia kolejno życie polityczne mniejszości niemieckiej; znane wystąpienia jej przedstawicieli, senatorów Hasbacha i Wiesnera w Senacie w sprawie bezrobocia mniejszości niemieckiej na Śląsku oraz wykonywania ustawy o reformie rolnej godzącej rzekomo szczególnie w wielką własność niemiecką. Sposób wykonywania ustawy o reformie rolnej gniewa też mniejszość ukraińską, której nie podobają się znowu osadnicy - Polacy we Wschodniej Małopolsce. W sprawie mniejszości białoruskiej dowiadujemy się od autora kroniki, ile Białorusini wydają pism, oraz że w szkołach średnich okręgu szkolnego

wileńskiego było 591 uczniów (nic) Białorusinów, do których autor kroniki bezceremonialnie również dolicza 55 osób zapisanych jako „tutejszych”. Jako rzekomą krzywdę ze strony czynników administracyjnych, wysuwa się zakaz utworzenia odrębnej „akcji katolickiej” białoruskiej.

Żydowska mniejszość, która dotychczas była nie zorganizowana jako mniejszość etniczna, organizuje się w odpowiedzi na antysemityzm, który szerzy się w Polsce, zarzucając władzom, że tolerują to zjawisko.

Sytuacja mniejszości polskiej w Niemczech nadal jest bardzo ciężka. Zamyka się szkoły, unicestwia pracę, fałszuje statystyki. Ostbund uprawia w szczególności taką nieprzejednaną politykę na Mazurach i Warmii. To samo dzieje się na Śląsku Opolskim, gdzie nawet zakazuje się odprawiania nabożeństw w języku polskim. Podobnie smutną i ciężką jest dola mniejszości polskiej na Litwie Kowieńskiej.

W przeglądzie czasopism znajdujemy wzmianki o „Froncie Zachodnim” r. V zes. 2 i o „Sprawach Narodowościowych” r. X

8. ORGANIZACJA I PERSONALIA WYDZIAŁÓW PRAWA

I. Pan Prezydent Rzplitej mianował we wrześniu 1937 roku na Wydziałach Prawa:

Profesorami zwyczajnymi — dra Jana Gwiazdomorskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (prawo cywilne), dra Adama Heydla na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (ekonomia polityczna), dra Karola Lutostańskiego na Uniwersytecie Józefa Piłsudskiego w Warszawie (prawo cywilne), dra Wacława Makowskiego na Uniwersytecie Józefa Piłsudskiego w Warszawie (prawo państwowe);

Profesorami nadzwyczajnymi — dra Cezarego Berezowskiego na Uniwersytecie Józefa Piłsudskiego w Warszawie (prawo międzynarodowe publiczne), dra Włodzimierza Kozubskiego na Uniwersytecie Józefa Piłsudskiego w Warszawie (prawo rzymskie), dra Wacława Osuchowskiego na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie (prawo rzymskie), dra Romualda Paczkowskiego na Uniwersytecie Poznańskim (prawo cywilne).

II. Pan Prezydent Rzplitej powołał prof. dra St. Kaszniceę z Uniw. Pozn. na członka Trybunału Kompetencyjnego i mianował sędziego Sądu Najwyższego prof. dra Br. Stelmachowskiego z Uniw. Pozn. sędzią Trybunału Stanu.

III. J. M. Rektor Uniw. Pozn. prof. dr A. Peretiatkowicz został w październiku 1937 r. powołany na członka Institut International de Droit Public w Paryżu.

9. FUNDUSZ WYDAWNICZY „RUCHU”

Na Fundusz Wydawniczy „Ruchu” złożyli:

Bank Gospodarstwa Krajowego w Warszawie	1000,— zł
Magistrat miasta Katowic	300, „
Zarząd Miejski w Poznaniu	300, „ „
Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie	200,— „
Firma „Akwawit” w Poznaniu	100, „
Izba Przemysłowo-Handlowa w Katowicach	100,— „
Wydział Powiatowy w Gnieźnie	50, „
Wydział Dróg Powiatowych w Bielsku	30, „

Zwracamy się do wszystkich przyjaciół naszego pisma z usilną prośbą o poparcie przez uzyskiwanie nowych prenumeratorów, jak również przez zasilanie „Funduszu Wydawniczego”. Wszelkie kwoty składane na fundusz wydawniczy „Ruchu” (P. K. O. 201-346) będą na tym miejscu ogłaszane.

DO NABYCIA W KSIĘGARNIACH:

- Bossowski J. J. prof.*: Sądy Boże na Pomorzu. Szkic etnograficzno-prawny. Poznań 1937. Cena 2 zł.
- Tenże*: Prawo karne i proces karny w Niemczech. Zarys historyczny. Prawo obowiązujące. Projekty. Nauka. Warszawa 1936. Cena 1 zł.
- Janet Paul*: Historia doktryn politycznych, 2 tomy. Poznań 1931, Fiszer i Majewski, 12 zł.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i ważniejsze ustawy polityczne, uzupełnione Statutem Ligi Narodów, zestawił i wydał prof. dr Peretiatkowicz, wydanie szóste, poprawione. Poznań 1935. Cena 4 zł.**
- Lisowski Z. prof.*: Kodeks cywilny ob. na ziemiach zachodnich, wyd. II. opracował... Poznań, Woj. Instytut Wydawniczy, 1933, str. 1241.
- Tenże*: Prawo małżeńskie, projekt ustawy, opracował... Poznań, Księg. Św. Wojciecha, 1935, str. 59. Cena 2 zł.
- Nadobnik M. prof.*: Ludność Polski według ostatniego spisu. Poznań 1922, Księgarnia Św. Wojciecha, str. 23.
- Nowakowski St. prof.*: Geografia Gospodarcza Polski Zachodniej, t. I i t. II. Poznań 1930, str. 436. Cena 65 zł.
- Ohanowicz prof. dr*: Przyrzeczenie publiczne, studium z prawa cywilnego. Poznań 1921, Gebethner, str. 52.
- Tenże*: Zarys prawa cywilnego b. dzielnicy pruskiej. Część pierwsza: Nauki ogólne. Część druga: Zobowiązania. Poznań 1922, Fiszer i Majewski.
- Tenże*: Ustawa o wykonaniu reformy rolnej i inne ustawy rolne. Poznań 1926, Krajowy instytut Wydawniczy, str. 495. Cena 8 zł.
- Paczkowski Romuald prof. dr*: Prawo zabudowy jako „grunt”. Poznań 1932, Sgł. Jan Jachowski, str. 126. Cena 6 zł.
- Tenże*: Renta pieniężna w postaci ciężaru realnego i długu rentowego (na tle ustawodawstwa ziem zachodnich). Poznań 1936, Skł. Jan Jachowski, str. 157. Cena 5 zł.
- Peretiatkowicz prof. dr*: Wojna a idea prawa, wyd. 22, Poznań 1920, Gebethner, str. 32. Cena 2 zł.
- Tenże*: Wstęp do nauk prawnych. Poznań 1935, wyd. III, przejrzone i uzupełnione. Skł. gł. Poznań, Księg. św. Wojciecha, str. 80. Cena 2,50 zł.
- Tenże*: Państwo współczesne, wyd. VII rozszerzone. Lwów 1935, Książnica-Atlas. Cena 6 zł.
- Tenże*: Filozofia społeczna J. J. Rousseau'a, wyd. II, przejrzone i uzupełnione. Księgarnia Uniwersytecka, str. 236. Cena 5 zł.
- Tenże*: Współczesna Encyklopedia Życia Politycznego (z portret.), wyd. III. Poznań—Warszawa 1932. Księg. św. Wojciecha. Ceną 5 zł.
- Tenże*: Państwo faszystowskie, bilans rządów pięcioletnich. 1927, Dom Książki Polskiej, 1,50.
- Tenże*: Reforma Konstytucji polskiej. Warszawa 1929. Dom Książki Polskiej. Cena 1,80 zł.
- Rousseau J. J.*: Umowa społeczna, przełożył i objaśnił prof. dr Peretiatkowicz, wyd. II. Poznań 1920, Księg. Św. Wojciecha, str. 130. Cena 1 zł.

- Kosiński St. dr:* Problem działania cel w teorii ekonomii. Poznań 1929, Fiszer i Majewski, str. 259. Cena 12 zł.
- Rutkowski Jan prof. dr:* Skup sołectw w Polsce w XVI w. Poznań 1921. Cena 1 zł.
- Tenże:* Poddaństwo włościan w XVIII w. Poznań 1921. Cena 5 zł.
- Tenże:* Zarys gospodarczych dziejów Polski w czasach przedrozbiorowych. Poznań 1923. Cena 3 zł.
- Tenże:* Zagadnienie reformy rolnej w Polsce w XVIII wieku. Poznań 1925. Cena 3 zł.
- Tenże:* Podział dochodów w żupach ruskich na Zygmunta Augusta. Poznań 1927. Cena 5 zł.
- Silnicki T. prof. dr:* Prawo elekcji królów w dobie Jagiellońskiej. Lwów 1913. Studia nad hist. prawa polskiego wyd. przez O. Balzera. T. V, zesz. 3, nakł. Tow. Nauk. we Lwowie.
- Tenże:* Organizacja archidjakonalna w Polsce. Lwów 1927. Studia nad hist. prawa polskiego wyd. przez O. Balzera. T. X, zesz. 2, nakł. Tow. Naukowego we Lwowie.
- Tenże:* Rola dziejowa kościoła polsk. na Śląsku w wiekach XI—XIII. Katowice 1935, wyd. Instytutu Śląskiego. Cena 2 zł.
- Stelmachowski Br. prof. dr:* Zarys procedury cywilnej. Poznań, Fiszer i Majewski, str., 126.
- Tenże:* Polsko-niemiecki układ waloryzacyjny. Poznań 1928, Fiszer i Majewski, str. 60. Cena 6,50 zł.
- Tenże:* O prawie zastawu na wekslu. Poznań 1925, Tow. Przyj. Nauk, str. 151. Cena 12 zł.
- Taylor E. prof. dr:* Inflacja polska. Poznań 1926, Tow. Przyj. Nauk, str. 408. Cena 15 zł.
- Tenże:* Druga inflacja Polska. Poznań, Gebethner i Wolff, str. 135. Cena 4,50 zł.
- Tenże:* Wstęp do ekonomii cz. I. Warszawa 1936, Dom Książki Polskiej, s. 190.
- Tenże:* Polityka skarbowa i system podatkowy Rzplitej Polskiej. Poznań 1929, Nakł. Wyższej Szkoły Handlowej, str. 368.
- Tenże:* Uwagi o polskiej polityce pieniężno-kredytowej. Poznań 1932, str. 23.
- Winiarski B. prof. dr:* Rzeki polskie ze stanowiska prawa międzynarodowego. Poznań 1922, Gebethner, str. 266.
- Tenże:* Ustrój polityczny ziem polskich w XIX w. Poznań 1923, str. 287, Fiszer i Majewski.
- Tenże:* Bezpieczeństwo, Arbitraż, Rozbrojenie. Poznań 1928. Fiszer i Majewski, str. 256. Cena 10 zł
- Zaleski Stefan prof. dr:* Demographie générale de la Pologne. Fribourg—Lausanne, 1920, Comité des publications encyclopediques sur la Pologne, str. 301, z wykresami i kartogramami. Cena zniż. 2 zł. (Skład u Gebethnera i Wolffa).
- Tenże:* Idea słusznej płacy. Poznań 1925, Fiszer i Majewski, str. 191. Cena 8 zł.
- Tenże:* Wpływ postępu technicznego na bezrobocie. Poznań 1937, Tow. Przyj. Nauk, str. 219. Cena 7 zł.
- Zoll i Ohanowicz:* Prawo cywilne b. dzieln. pruskiej, cz. I, cz. III. Kraków 1923, Czernecki.

POZNAŃSKIE PRACE EKONOMICZNE

POD REDAKCJĄ PROF. DRA EDWARDA TAYLORA

Nr 1.	<i>Kasprowicz Bolesław</i> : Przemysł spirytusowy b. dzielnicy pruskiej w okresie etatyzmu (1 I 1919 do 31 X 1929), Poznań 1922, Fiszer i Majewski, 8° str. 122	3,00
Nr 2.	<i>Dalski Zbigniew</i> : Wpływ losów waluty polskiej na życie gospodarcze Zachodniej Polski, Poznań 1922, Fiszer i Majewski, 8° str. 104	3,00
Nr 3.	<i>Roszkowski Antoni</i> : Poglądy społeczne i ekonomiczne Augusta Cieszkowskiego, Poznań 1923, Fiszer i Majewski, 8° str. 168	5,00
Nr 4.	<i>Kulikowski Józef</i> : Kredyt w Polsce w dobie inflacji (1919-22), Poznań 1923, Fiszer i Majewski, 8° str. 118	4,00
Nr 5.	<i>Goldmann Stefan</i> : Polskie traktaty handlowe, Poznań 1924, Fiszer i Majewski, 8° str. 117	4,00
Nr 6.	<i>Calkosiński Aleksander</i> : Inflacja niemiecka, Poznań 1924, Fiszer i Majewski, 8° str. 162	5,00
Nr 7.	<i>Wize Krzysztof</i> : Położenie robotników rolnych w Poznańskim po wojnie (1919—23), Poznań 1925, Fiszer i Majewski, 8° str. 120	4,00
Nr 8.	<i>Chelmikowski Marian</i> : Związki zawodowe robotników polskich w Królestwie Pruskim (1889—1918), Poznań, Fiszer i Majewski, 8° str. 280	4,00
Nr 9.	<i>Rzóska Józef</i> : Niemieckie cła zbożowe, Poznań 1926, Gebethner i Wolff, 8° str. 222	6,00
Nr 10.	<i>Maik Stefan</i> : Polska polityka dewizowa, Poznań 1927, Gebethner i Wolff, 8° str. 143	4,50
Nr 11.	<i>Lubowicki Jerzy</i> : Polityka podatkowa Polski, Poznań 1927, Gebethner i Wolff, 8° str. 164	5,50
Nr 12.	<i>Borowski Wacław</i> : Inflacja i reforma waluty w Rosji sowieckiej, Poznań 1927, Gebethner i Wolff, 8° str. 195	6,50
Nr 13.	<i>Skowroński Antoni</i> : Władysław Ochenkowski jako ekonomista, Poznań 1927, Gebethner i Wolff, 8° str. 210	7,50
Nr 14.	<i>Rosiński Lucjan</i> : Naprawa waluty w Niemczech, Poznań 1928, Gebethner i Wolff, 8° str. 160	5,40
Nr 15.	<i>Piotrowski Jan</i> : Zagadnienie polskiego eksportu mięsnego, Gebethner i Wolff, 8° str. 231	8,00
Nr 16.	<i>Paszkowski Witold</i> : Organizacja polskiego przemysłu węglowego, Poznań 1931, Skł. gł. Dom Książki Polskiej w Warszawie, 8° str. 272	10,00
Nr 17.	<i>Zdzitowiecki Jan</i> : Naprawa pieniądza włoskiego. Poznań 1932, Skł. gł. Dom Książki Polskiej w Warszawie, 8° str. 207	7,50
Nr 18.	<i>Roszkowski Antoni</i> : Korporacjonizm katolicki, Poznań 1932, Skład gł. Księgarnia św. Wojciecha, 8° str. 302	10,00
Nr 19.	<i>Schimmel Jerzy</i> : Miejska renta gruntowa. Poznań 1933, Skł. gł. Dom Książki Polskiej w Warszawie, 8° str. 170	7,00
Nr 20.	<i>Tuskiewicz Olgierd</i> : Przesilenie zbożowe w Polsce, Poznań 1934, Skł. gł. Dom Książki Polskiej w Warszawie, 8° str. 132	5,00
Nr 21.	<i>Bark Edgar</i> : Zagadnienie obiegu pieniądza w współczesnej ekonomice, Poznań 1935, Dom Książki Polskiej w Warszawie, str. 143	5,00
Nr 22.	<i>Werner Stefan</i> : Przemysł na Pomorzu i jego przyszłość, 1935, str. 223	7,50
Nr 23.	<i>Taylor Edward</i> : Wstęp do ekonomiki. Cz. I. Ekonomia jako nauka, 1936, str. 190	8,00
Nr 24.	<i>Trąmpczyński Witold</i> : Pojęcie kapitału, 1937, str. 151	5,00

Do nabycia we wszystkich księgarnia